

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-750

16.03.2018

**Національна академія наук
України**

Надсилаємо адресований Академії медичних наук України депутатський запит народних депутатів України Галасюка В. В. та Вовка В. І., оголошений на засіданні Верховної Ради України 16 березня 2018 року, для розгляду і надання відповіді авторам запиту і Голові Верховної Ради України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додаток: депутатський запит на 4 арк. у 1 прим.

А. ПАРУБІЙ

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

№ 04-30/03-30

"15" Березня 20 18 р.

Кабінет Міністрів України

✓ Національна академія наук
України

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ

Щодо організаційного, інституційного та фінансового забезпечення об'єктивного оцінювання ефективності діяльності наукових установ в Україні

Запорукою реформування і подальшого розвитку наукової сфери в Україні є максимально об'єктивне оцінювання ефективності діяльності наукових установ одночасно з цільовим та достатнім їх фінансуванням. Так, наприклад, процес оцінювання (evaluation) ефективності діяльності наукових організацій здійснили всі країни Східної Європи. В результаті це сприяло реформуванню та значному підвищенню рівня наукової діяльності в цих країнах. Цілеспрямована державна політика в цій сфері забезпечила успішність і ефективність даної роботи.

Урядами Німеччини, Польщі, Чехії та інших країн були створені спеціальні комісії (комітети) для оцінювання ефективності діяльності наукових установ з належною фінансовою підтримкою діяльності таких комісій (комітетів). Критично важливим було створення відповідних панелей незалежних експертів з залученням значною мірою провідних закордонних фахівців. Нажаль, в Україні цей процес гальмується і стикається із значними труднощами, а тому потребує додаткових зусиль і рішучого втручання з боку Кабінету Міністрів України.

Слід позитивно відзначити, що за останні два роки відбулися певні зрушення відносно оцінювання наукових установ в Національній академії наук України (далі – НАН України). Зокрема, Постановою Президії НАН України від 15.03.2017 р. була затверджена "Методика оцінювання ефективності діяльності наукових установ Національної академії наук України".

Зазначену Методику було підготовлено з використанням європейського досвіду, зокрема практики оцінювання наукових установ у Науковій асоціації імені Лейбніца (Німеччина) – глибоко реформованій колишній Академії наук комуністичної НДР. Методика пройшла апробацію та була використана у 2016 та у 2017 роках для оцінювання ефективності наукової діяльності відповідно 13 та 29 наукових установ НАН України. За нашою інформацією в 2018 р. заплановано проведення такого оцінювання ще 47 установ НАН України.

Незважаючи на достатньо прогресивну концепцію, яка закладена в основу зазначеної Методики, головним недоліком її реалізації є **вкрай недостатня участь закордонних фахівців в експертних групах та комісіях**. Залучення таких експертів потребує належного додаткового фінансування. Однак, центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство освіти і науки України та Міністерство фінансів України, а також НАН України, не доклали до вирішення цієї проблеми достатніх зусиль, спрямованих як на пошук та виділення необхідних для проведення такої роботи коштів, так і на розширення бази експертів, а також кадрове підсилення та створення умов для роботи Офісу з оцінювання.

Одним із додаткових джерел коштів, необхідних для масштабного залучення міжнародних експертів, могла б стати програма технічної допомоги з боку Європейського Союзу у реформуванні наукової сфери країни. НАН України не може виступати безпосереднім отримувачем такої допомоги, проте могла б ініціювати подібну програму технічної допомоги спільно з центральними органами виконавчої влади, зокрема Міністерством освіти і науки України або Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, які мають відповідні повноваження і можливості.

Крім того, Мінекономрозвитку та Мінфін мали б активніше долучитися до роботи експертних комісій з оцінювання наукових установ НАН України з огляду на надзвичайне значення інноваційної науки для розвитку сучасної економіки та делегувати своїх представників до комісій вищих рівнів, аби забезпечити неупередженість та публічність прийняття рішень щодо оцінювання кожної наукової установи, а також врахування державних пріоритетів та національних інтересів.

В цілому на загальнонаціональному рівні, з урахуванням наукових установ інших академій наук, установ МОН та ін., ситуація є вкрай незадовільною.

Так, Постановою Кабінету Міністрів України 19 липня 2017 р. № 540 затверджено “Порядок проведення державної атестації наукових установ”, пунктом 5 якої передбачено, що “*державна атестація наукових установ проводиться відповідно до методики оцінювання ефективності наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності наукових установ під час проведення державної атестації. Методика розробляється з урахуванням міжнародного досвіду за участю центральних органів виконавчої влади, інших заінтересованих органів, Національної академії наук, національних галузевих академій наук, Національної ради з питань розвитку науки і технологій та затверджується МОН.*”

Однак, процес розробки МОН методики оцінювання ефективності наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності наукових установ під час проведення державної атестації проходить дуже повільно.

Зокрема, Наказом МОН від 11 вересня 2017 року № 1268 “Про створення робочої групи з розроблення методики оцінювання ефективності наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності наукових установ” створена відповідна робоча група.

Водночас, за нашою інформацією, проект зазначеної методики досі не підготовлено. При цьому, треба враховувати, що проект методики, який запропонує робоча група, повинен ще пройти в подальшому широке громадське обговорення та апробацію на різних по профілю наукових установах, що також потребуватиме значного часу.

Таким чином, як суттєві недоліки при оцінюванні ефективності діяльності наукових установ НАН України через вкрай недостатнє залучення закордонних експертів, так і затримка із розробкою МОН власної методики оцінювання ефективності наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності наукових установ, призводить до фактичного гальмування реформи наукової сфери, з відповідними наслідками для інноваційного економічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності і національної безпеки країни.

Враховуючи вищевикладене та керуючись ст. 15 Закону України “Про статус народного депутата України”, а також з огляду на те, що проведення незалежного об’єктивного оцінювання ефективності діяльності наукових установ є надзвичайно важливим для реформування та радикальної модернізації наукової діяльності в Україні, створення умов для її подальшого розвитку, при цьому наявність широкої міжнародної експертизи є однією з найголовніших принципових умов об’єктивного оцінювання наукової діяльності, пропонуємо:

1. Кабінету Міністрів України:

- забезпечити прийняття необхідних змін до нормативно-правових актів, зокрема відомчих інструкцій щодо порядку оплати праці, проживання та добових витрат для запрошених міжнародних наукових експертів та закордонних вчених;

- доручити Міністерству фінансів України виділити необхідні кошти для залучення Офісом оцінювання НАН України до роботи експертних груп та комісій, що проводять оцінювання, міжнародних експертів, а також кошти для підтримки та удосконалення роботи цього офісу, зокрема створення е-порталу для електронного оформлення звітів та відповідних документів при оцінюванні наукових установ;

- доручити Міністерству освіти і науки України прискорити розробку методики оцінювання ефективності наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності наукових установ відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України 19 липня 2017 р. № 540 на основі єдиних підходів оцінювання всіх наукових державних організацій, що мають включати як загальні критерії, так і

специфічні критерії для окремих дисциплін та видів наукової діяльності, та з урахуванням “Методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ Національної академії наук України” від 15.03.2017 р.;

– доручити Міністерству освіти і науки України на основі розроблених підходів з врахуванням європейської практики оцінювання наукової діяльності застосовувати такі саме принципи та підходи при оцінюванні ефективності наукової діяльності закладів вищої освіти з обов'язковим застосуванням серед критеріїв оцінювання експертної оцінки наукових результатів рецензентами, бібліометричних показників, а також результатів експертного оцінювання під час візиту до закладів вищої освіти.

2. Національній академії наук України:

– забезпечити максимально широку присутність закордонних наукових експертів в експертних групах, що відвідують наукові установи НАН України, та в комісіях вищого рівня, які приймають рішення щодо якості наукових досліджень цих установ. При формуванні експертних груп та комісій дотримуватися принципу чисельної переваги міжнародних наукових експертів над українськими та головування в таких експертних групах та комісіях зарубіжних експертів. Звернутися до European science foundation (<http://www.esf.org/>) за допомогою у формуванні груп закордонних експертів з відповідних наукових напрямів;

– створити умови для належної роботи Офісу оцінювання, у тому числі передбачити фінансове і ресурсне забезпечення для реалізації електронного подання, опрацювання та оприлюднення результатів і процедур оцінювання, а також доручити Офісу оцінювання розробити чітко визначені процедури і порядок роботи експертних комісій, організувати проведення оцінювання наукових установ у чіткі терміни;

– забезпечити імплементацію результатів оцінювання наукових установ НАН України, включаючи заходи з реорганізації цих установ.

Народні депутати України

**Голова Комітету з питань
промислової політики та підприємництва**

Галасюк В.В.
(посв. 196)

**Заступник голови Комітету
у закордонних справах**

Вовк В.І.
(посв. 207)